

LATVIJAS REPUBLIKAS IZGLĪTĪBAS UN ZINĀTNES MINISTRIJA

**NACIONĀLAIS ZIŅOJUMS
“IZGLĪTĪBA UN APMĀCĪBA 2010”**

Nacionālais ziņojums par Eiropas Komisijas programmas “Izglītība un apmācība 2010” izpildes progresu Latvijā

Rīga, 2007

Saturs

Ievads.....	3
1. Valsts stratēģijas izklāsts mūžizglītības jomā	4
1.1. Situācijas raksturojums.....	4
1.2. Identificētās problēmas un turpmākie rīcības virzieni.....	4–5
1.3. Pasākumi mūžizglītības politikas īstenošanai.....	5–7
1.4. Sabiedrības līdzdalība un informētība.....	7
2. Transversālās politikas mērķu īstenošana.....	8
2.1. Starptautiski salīdzināmas izglītības sistēmas izveide un novērtēšana.....	8
2.2. Neformālās un neoficiālās izglītības pilnveide.....	8–10
2.3. Pieaugušo tālākizglītības attīstība.....	10
2.4. Izglītības mobilitātes veicināšana.....	10–12
3. Politikas mērķu īstenošana skolās, augstākās izglītības, profesionālās izglītības un apmācības un pieaugušo izglītības jomā.....	12
3.1. Izglītības sistēmas vadība.....	12–16
3.2. Pirmsskolas izglītības un vispārējās izglītības sistēmas pilnveide.....	16–18
3.3. Augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšana.....	18–20
3.4. Profesionālās izglītības un apmācības, pieaugušo izglītības sistēmas attīstība.....	20–23

Ievads

Izglītība mūsdienās ir svarīgākais sabiedrības pastāvēšanas un attīstības priekšnoteikums. Tai ir būtiska nozīme gan atsevišķu cilvēku, gan sabiedrības attīstībā, tā pieder pie cilvēktiesībām un ir svarīgs līdzeklis, lai sasniegtu tādus mērķus kā vienlīdzību, dzimumu līdztiesību, ekonomikas un pilsoniskas sabiedrības attīstību. Izglītības sistēmas attīstības jomā valsts ilgtermiņa mērķis ir virzība uz zināšanām balstītu sabiedrību, kuras kultūras, sociālo un ekonomisko izaugsmi nosaka iedzīvotāju augsts intelektuālais līmenis. Mūsdienu Eiropā izglītības sistēma tiek veidota, akcentējot katra cilvēka vajadzības, viņa personīgo izaugsmi, pašpilnveidi katrā dzīves posmā, visās dzīves jomās mūža garumā, tādējādi radot priekšnosacījumus katra iedzīvotāja uzņēmības, adaptācijas spēju attīstīšanai un panākot sociālo iekļautību, nodarbinātību, aktīvu pilsonisku līdzdalību.

Ievērojot sabiedrības vajadzības, Izglītības un zinātnes ministrija ir izstrādājusi Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.-2013.gadam (apstiprinātas ar 2006.gada 27.septembra rīkojumu Nr.742) (turpmāk – pamatnostādnes), nosakot izglītības sistēmas attīstības mērķus turpmāko piecu gadu laikposmam un rīcības virzienus to īstenošanai, kā arī darbības rezultātus, politikas rezultātus un to sasniegšanas rādītājus.

Izglītības attīstības politika izstrādāta atbilstoši Eiropas un Latvijas politikas plānošanas dokumentos – Lisabonas izglītības stratēģijā, Boloņas procesā, Eiropas Komisijas mūžizglītības memorandā, UNESCO programmā “Izglītība visiem”, Eiropas Komisijas darba programmā „Izglītība un apmācība 2010”, Eiropas iniciatīvā „i2010 – Eiropas informācijas sabiedrība izaugsmei un nodarbinātībai”, ES Pamatstratēģijā attiecībā uz dzimumu līdztiesību, ilgtermiņa konceptuālajā dokumentā „Latvijas izaugsmes modelis: Cilvēks pirmajā vietā”, „Ilgtermiņa ekonomiskās attīstības stratēģijā”, „Tautsaimniecības vienotajā stratēģijā”, „Latvijas ilgtspējīgas attīstības pamatnostādņēs”, „Politikas plānošanas pamatnostādņēs”, „Latvijas nacionālajā rīcības plānā nodarbinātības veicināšanai”, „Sporta politikas pamatnostādņēs 2004.–2009.gadam”, „Reģionālās politikas pamatnostādņēs – noteiktajām izglītības attīstības vadlīnijām.

Izglītības attīstības politika Latvijā tiek veidota, ievērojot šādus principus:

- **sadarbība** – izglītības jautājumu risināšanā tiek iesaistītas visas ieinteresētās puses: izglītības darbinieki, skolēni, studenti, vecāki un ģimene, darba devēji, pašvaldības un valsts institūcijas, sabiedriskās organizācijas, sabiedrība;
- **sistēmiskums** – augsts institucionālās sadarbības un partnerības pieejas nodrošinājums izglītības jautājumu risināšanā kā Izglītības un zinātnes ministrijas ietvaros, tā sadarbībā ar citām institūcijām;
- **pāctecība** – nepārtrauktība izglītības mērķu īstenošanā, nodrošinot loģisku pāctecību līdzšinējam darbam izglītības jomā;
- **ilgtspēja** – izglītības lēmumu pamatotība un līdzsvarota attīstība;
- **pieejamība** – visiem sabiedrības locekļiem ir vienlīdzīgas iespējas iegūt izglītību;
- **koordinācija** – tiek īstenota integrēta pieeja pārmaiņu plānošanā un ieviešanā, nodrošinot vienotu vadību un pārmaiņu koordināciju starp dažādām izglītības pakāpēm un veidiem.

Minētie principi ievēroti arī izglītības attīstības politikas īstenošanas gaitā.

1. Valsts stratēģijas izklāsts mūžizglītības jomā

1.1. Situācijas raksturojums

1.1.1. 2007.gada 23.februārī Ministru kabinets pieņēma dokumentu "Mūžizglītības politikas pamatnostādnes 2007.–2013.gadam", kura ilgtermiņa mērķis ir nodrošināt izglītību mūža garumā atbilstoši iedzīvotāju interesēm, spējām un reģionu sociāli ekonomiskās attīstības vajadzībām. Pamatnostādnes nosaka rīcības, kas Latvijā veido sabiedrību, kas mācās un ar izglītības starpniecību pilnveido demokrātiju, uzlabo šīs sabiedrības labklājību un konkurētspēju starptautiskā kontekstā. Pamatnostādnēs tiek noteiktas galvenās mērķa grupas un to vajadzības; mūžizglītības politikas rīcības virzieni; politikas rezultāti un to rādītāji; atbildīgās institūcijas un nepieciešamie resursi pamatnostādņu īstenošanai.

1.1.2. Mūžizglītības politikas koriģēšana paredzēta ik gadus pēc iepriekšējā gada rezultātu izvērtēšanas.

1.1.3. Mūžizglītības politikas pamatnostādņu ieviešanā ir iesaistījušās praktiski visas ministrijas un visas pašvaldības. Jāatrod piemērotākais mūžizglītības politikas koordinēšanas un pārraudzības modelis, lai ievērotu visu pušu intereses. Politikas īstenošanā būs arī jāpiesaista papildus valsts budžeta līdzekļi.

Mūžizglītības politikas pamatnostādņu izstrādē tika iesaistīti eksperti no visām ministrijām, reģioniem, nevalstiskajām organizācijām. Tas sekmēja izveidot dokumentu, kurā ir maksimāli ietvertas visu iesaistīto pušu intereses.

1.2. Identificētās problēmas un turpmākie rīcības virzieni

1.2.1. Pamatnostādnēs tiek aptverta izglītība mūža garumā ar īpaši organizētu gan formālo, gan neformālo tālākizglītības sistēmu.

1.2.2. Latvijā noteiktām cilvēku grupām nav pieejama tām nepieciešamā formālā un neformālā izglītība katrā dzīves posmā un jomā, tai skaitā otrās iespējas izglītība. Nav noteikta valsts atbildība par izglītības iegūšanas iespējām cilvēkiem mūža garumā neatkarīgi no vecuma, dzimuma, iepriekšējās izglītības, dzīves vietas, etniskās piederības, ienākumu līmeņa, funkcionāliem traucējumiem. Tā rezultātā palielinās sociālā noslāņošanās, bezdarbnieku skaits, jo ir ierobežotas iespējas mācīties daudzām sociālām grupām: ģimenēm ar zemu ienākumu līmeni, cilvēkiem bez pamata prasmēm, sievietēm, kuras ilgstoši kopušas bērnus, jauniešiem, īpaši laukos, cilvēkiem virs 50 gadiem, personām, kas atrodas ieslodzījuma vietās, cilvēkiem ar nepabeigtu vidējo un pamata izglītību, profesionālo izglītību un bez izglītību apliecinoša dokumenta, personām ar funkcionāliem traucējumiem, cilvēkiem ar integrācijas problēmām darba tirgū un sabiedrībā, it īpaši laukos.

Būtiskākās problēmas jāaktualizē arī raugoties no dzimuma perspektīvas, jo Latvijā ir krasi atšķirīga sieviešu un vīriešu situācija visās izglītības pakāpēs gan izglītotāju, gan izglītojamo, gan arī studiju izvēles ziņā. Tā, piemēram, statistikas dati rāda, ka pieaugušo izglītības jomā sievietes pārsvarā ir mācījušās humanitāro un sociālo zinātņu programmās, savukārt vīrieši – pārsvarā inženierzinātņu, tehnoloģiju, drošības pakalpojumi un darba drošības un aizsardzības programmās.

Latvijas izglītības sistēmā pieaugušie iedzīvotāji nav atzīti kā plašākā izglītības mērķa grupa un tai nav adekvāta piedāvājuma, kas nodrošinātu cilvēku ilgstošu produktīvu līdzdalību darba tirgū un pilsoniskā sabiedrībā. Tā rezultātā visu pakāpju vispārējā un profesionālā, kā arī tālākizglītība nepietiekoši nodrošina darba vietās pieprasītās zināšanas, prasmes, pieredzi un traucē veidot uz augstām prasmēm balstītu konkurētspējīgu zināšanu ekonomisku un demokrātisku sabiedrību.

Latvijas normatīvie akti nenosaka mūžizglītības politiku, pārvaldi, finansēšanu, kā rezultātā esošie resursi (valsts, pašvaldību, starptautiskie, iespējams arī privātie) netiek mērķtiecīgi pārvaldīti starpnozaru kontekstā, nav noteikti to efektīvas izmantošanas kritēriji un netiek nodrošināta vienlīdzīga kvalitatīvas mūžizglītības pieejamībā katram iedzīvotājam mūža garumā neatkarīgi no vecuma, dzimuma, iepriekšējās izglītības, dzīves vietas, ienākuma līmeņa, etniskās piederības, funkcionāliem traucējumiem.

1.2.3. Mūžizglītības politikas prioritātes ir:

- mūžizglītības **pieejamības** nodrošināšana iedzīvotājiem neatkarīgi no viņu vecuma, dzimuma, iepriekšējās izglītības, dzīves vietas, ienākuma līmeņa, etniskās piederības, funkcionāliem traucējumiem;
- kvalitatīva **izglītības piedāvājuma** veidošana pieaugušajiem, kas nodrošina ilgtspējīgas kompetences darbam, pilsoniskai līdzdalībai, personības izaugsmei un sekmē uz augstām prasmēm balstītu konkurētspējīgas zināšanu ekonomikas un demokrātiskās sabiedrības attīstību Latvijā;
- saskaņotu normatīvo aktu sistēmas un efektīvas resursu (tai skaitā finanšu) **pārvaldes** izveidošana, ievērojot dalītās atbildības un nozaru politikas mijiedarbības principus, vienotas mūžizglītības sistēmas attīstībai.

1.3. Pasākumi mūžizglītības politikas īstenošanai

1.3.1. Lai nodrošinātu mūžizglītības politikas prioritāšu realizēšanu, tiek noteikti tās rīcības virzieni.

1.3.1.1. Pasākumi, lai nodrošinātu mūžizglītības **pieejamību**:

- katrā izglītības iestādē radīt priekšnosacījumus izglītotu cilvēku izaugsmei; uzņēmības, patstāvības, atbildības un gatavības mācīties mūža garumā veidošanai;
- elastīgas otrās iespējas izglītības nodrošinājums atbilstoši vajadzībām (pēc mācību vietas, pēc īstenošanas kontakta formas (e-mācības, vakara, neklātienē mācības), pēc satura, pēc ilguma);
- stiprināt izglītības atbalsta struktūru izveidi, iesaistot nepieciešamos speciālistus, un nodrošināt informāciju un konsultācijas visiem iedzīvotājiem izglītības, profesijas un karjeras izvēlei;
- formālās un neformālās izglītības piedāvājums (tai skaitā pamata kompetenču apguve), īpaši sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām ar ierobežotām iespējām izglītības apgūvē viņu dzīves (tai skaitā rehabilitācijas iestādes (sociālās, profesionālās, medicīniskās), ieslodzījuma vietās, utml.), darba vietās;
- sakārtot mūžizglītības teritoriālo pieejamību;
- paredzēt aktivitātes sievietēm un vīriem atšķirīgās situācijas izlīdzināšanai, jo īpaši tādās mūžizglītības formās kā otrās iespējas izglītība, pieaugušo izglītība, tālmācība, u.c.

1.3.1.2. Pasākumi, lai sekmētu **piedāvājumu**:

- veidot valsts ietekmes mehānismu izglītības un darba tirgus piedāvājuma un pieprasījuma atbilstības nodrošināšanai, līdzsvarojot izglītības piedāvājumu konkurētspējai, demokratizācijai un pašrealizācijai;
- izglītības sistēmā efektīvi koordinēt pieaugušo izglītības (formālās, neformālās) piedāvājumu;
- valsts atbalsts pieaugušo izglītības piedāvātājiem (cilvēkresursi, mācību līdzekļi, programmu pasūtījums) un pieaugušo formālās izglītības institūcijām, neformālās izglītības atbalsta institūcijām;

- noteikt un ieviest pieaugušo izglītības kvalitātes novērtēšanu saskaņā ar kopējo izglītības rezultātu vērtēšanas pieeju;
- ieviest neformālās izglītības un ikdienas mācīšanas rezultātu atzīšanas sistēmu.

1.3.1.3. Pasākumi, lai nodrošinātu **pārvaldību**:

- noteikt un izveidot mūžizglītības pārvaldes struktūru nacionālā un pašvaldību (reģionu) līmenī, kā arī pieaugušo izglītības koordinācijas un sadarbību veicinošas institūcijas;
- izveidot mūžizglītības normatīvo bāzi, pilnveidojot saistošos likumus un normatīvos aktus;
- noteikt un izveidot mūžizglītības finansēšanas mehānismus, līdzsvarojot valsts, pašvaldību, privātās (juridiskās, fiziskās personas) intereses un ieguldījumu apjomus.

1.3.2. Mūžizglītības sistēmas pilnveidošanai tika veikti šādi pasākumi:

- mūžizglītības stratēģijas izstrāde ar ES fondu finansējumu 0,7 milj. latu apjomā;
- profesionālās orientācijas sistēmas pilnveidošana;
- darba tirgus pētījumu veikšana.

Līdz 2007.gada 1.jūnijam ir paredzēts izstrādāt Rīcības programmu, kurā tiks norādīti darbības rezultāti un to kvantitatīvie rādītāji.

1.3.3. Lai nodrošinātu mūžizglītības politikas ieviešanu ilgtermiņā, sākot ar 2008.gadu ir nepieciešams piesaistīt valsts budžetu, kura apjoms balstīsies uz plānošanas reģionu iesniegtajiem Rīcības plāniem mūžizglītības attīstībai. Priekšlikumi valsts budžeta piesaistei tiks izstrādāti "Rīcības programmas Mūžizglītības politikas pamatnostādņu īstenošanai" ietvaros, sadarbojoties atbildīgajām un iesaistītajām institūcijām.

Izmaiņas budžeta izdevumos 2007.gadā sasniegs 1520,0 tūkst.Ls, 2008.gadā – 1630,0 tūkst.Ls, 2009.gadā – 1750,0 tūkst.Ls.

Saskaņā ar Valsts stratēģisko ietvardokumentu 2007.-2013.gadam, mūžizglītības politikas ieviešanai plānoti 86 969 948 EUR no Eiropas sociālā fonda. Līdzekļu apguve tiek saskaņota noteiktā kārtībā.

1.3.4. Lai mainītu attieksmi pret mācīšanos, mūžizglītības politikas ietvaros tiek izveidotas jaunas un/vai pilnveidotas esošās pieaugušo izglītības un izglītības atbalstu institūcijas, veicināta to sadarbība ar vidējās profesionālās un augstākās izglītības iestādēm, kā arī veicināts izglītības atbalsta struktūru, izglītības, profesijas un karjeras informācijas un konsultāciju centru un to pakalpojumu skaita pieaugums.

1.3.5. Mūžizglītības politikas īstenošanas procesā tiek izmantota ikgadēja novērtēšana. Saskaņā ar Mūžizglītības politikas pamatnostādņem 2007.–2013.gadam, institūcijas, kas ir iesaistītas mūžizglītības politikas īstenošanā, katru gadu iesniegs Izglītības un zinātnes ministrijā informāciju par savā kompetencē esošo jautājumu izpildi. Savukārt, Izglītības un zinātnes ministrija iesniegs Ministru kabinetā ikgadējo informatīvo ziņojumu par pamatnostādņu īstenošanu. Izmantojot novērtēšanu, notiks politikas veidošanas nostiprināšana, kuras rezultātā tiks veicināta jaunrade izglītības un apmācības jomā.

1.3.6. Mūžizglītības politikas rezultātu rādītāju sarakstā ir iekļauti pasākumi atbilstoši nelabvēlīgā stāvoklī esošo iedzīvotāju vajadzībām:

- pamata kompetenču izglītības programmu skaita pieaugums rehabilitācijas iestādēs, ieslodzījuma vietās, sporta, kultūras un medicīnas iestādēs;
- formālās un neformālās izglītības programmu skaita palielināšana rehabilitācijas iestādēs, ieslodzījuma vietās, citās biedrībās un nodibinājumos, sporta, kultūras un medicīnas iestādēs;

- sociālās iekļaušanas programmas – izmantošanas pamatu apmācībā ikvienam, īpaši vecākajai paaudzei, bezdarbniekiem, personām ar funkcionāliem traucējumiem un citām sociālās atstumtības riskam pakļautām iedzīvotāju grupām;
- transporta nodrošinājums līdz izglītības iestādei (personām ar funkcionāliem traucējumiem, bērniem, maznodrošinātajiem iedzīvotājiem).

1.4 Sabiedrības līdzdalība un informētība

1.4.1. Mūžizglītības politikas pamatnostādņu ieviešanas pārraudzību nodrošina starpministriju Uzraudzības padome izglītības un zinātnes ministra vadībā.

Pamatnostādņu ieviešanu nodrošina Izglītības un zinātnes ministrija un tās pakļautībā esošās iestādes, citas valsts pārvaldes institūcijas, kas iesaistītas mūžizglītības politikas īstenošanā. Izglītības un zinātnes ministrija koordinē valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju un iestāžu sadarbību pamatnostādņu īstenošanā. Pamatnostādņu ieviešanai nepieciešamos politikas plānošanas dokumentus izstrādā un uzdevumus veic atbildīgās nozaru ministrijas atbilstoši turpmākās rīcības plānam, ņemot vērā šajās pamatnostādnēs minētos mērķus, galvenos principus, rezultatīvos rādītājus un aktivitāšu virzienus.

Pamatnostādņu izstrāde tiek veikta, ievērojot šādus Latvijas plānošanas reģionu attīstības dokumentus:

- Rīgas reģiona attīstības programma (2005.–2011.);
- Latgales attīstības plāns (2000.–2010.);
- Zemgales plānošanas reģiona attīstības stratēģija (2003.–2010.);
- Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma (2002.–2017.);
- Kurzemes reģiona attīstības programmas projekts (2005.–2020.).

Par pamatnostādnēs paredzēto uzdevumu izpildi atbildīgās institūcijas katru gadu līdz 1.martam (laikposmā no 2008.gada līdz 2014.gadam) iesniedz Izglītības un zinātnes ministrijā informāciju par pamatnostādņu īstenošanas gaitu. Izglītības un zinātnes ministrija katru gadu līdz 1.aprīlim (laikposmā no 2008.gada līdz 2012.gadam) noteiktajā kārtībā sagatavo un iesniedz Ministru kabinetā ikgadējo informatīvo ziņojumu par pamatnostādņu īstenošanas gaitu. 2013.gada beigās Ministru kabinetā iesniedz pārskata ziņojumu par visu pamatnostādņu ieviešanas gaitu. Līdztekus sagatavo un iesniedz Ministru kabinetā mūžizglītības politikas pamatnostādņu 2014.–2020.gadam projektu, ņemot vērā arī pārskata ziņojuma par mūžizglītības politikas pamatnostādņu 2007.–2013.gadam ieviešanas gaitu rezultātus un secinājumus.

1.4.2. Latvijas plānošanas reģionu attīstības dokumentos ir noteikti galvenie attīstības virzieni un to īstenošanas pasākumi. Izglītības jomā galvenokārt tiek akcentētas šādas prioritātes:

- izglītības sistēmas pilnveidošana atbilstoši darba tirgus prasībām;
- kvalitatīvas izglītības iegūšanas vienlīdzīgas iespējas katram iedzīvotājam;
- mūžizglītības principa ieviešanas un modernu tālākizglītības programmu izstrādes sekmēšana;
- augsti kvalificētu kadru sagatavošanas veicināšana uz zināšanām un pētniecību balstītu inovāciju izstrādei un ieviešanai;
- sabiedrības rosināšana un motivēšana IKT sasniegumu izmantošanai ikdienā;
- cilvēku ar funkcionāliem traucējumiem un citām sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu integrācijas un atgriešanās darba tirgū veicināšana;
- iedzīvotāju informēšana par sabiedrībai aktuāliem jautājumiem un apmācība.

2. Transversālās politikas mērķu īstenošana

2.1. Starptautiski salīdzināmas izglītības sistēmas izveide un novērtēšana

Latvijā tiek plānots ieviest starptautiski salīdzināmu izglītības indikatoru sistēmu, izveidojot institucionālu mehānismu, kas ļautu Latvijai iesaistīties *OECD* apkopoto datu analīzē, iegūstot izglītības indikatoru mērījumus atbilstoši starptautiski apstiprinātai metodikai. Ministrija nodrošina dalību starptautiskajos salīdzinošajos izglītības kvalitātes pētījumos un plāno turpināt pētījumu par starptautiski salīdzināmo izglītības indikatoru sistēmu attīstības tendencēm.

Izglītības un zinātnes ministrijas statistika aptver 182 tabulas ar datiem par vispārējo izglītību. Tas ir pietiekami, lai varētu salīdzināt Latvijas sniegumu ar citu Eiropas valstu sniegumu izglītības jomā, izmantojot vienus un tos pašus indikatorus. Latvijas Universitātes Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātes Izglītības pētniecības institūta pētnieki jau kopš 1992.gada ir piedalījušies 10 liela mēroga starptautiskos izglītības salīdzinošos pētījumos starptautiskās izglītības sasniegumu novērtēšanas asociācijas (*IEA*) ietvaros, kā arī *OECD* valstu *SSNP* pētījumos kopš 2000.gada, apkopojot pietiekamu starptautiski salīdzināmu informāciju par Latvijas izglītības kvalitāti. Latvijas profesionālās izglītības sistēmā tiek izmantota Eiropas Profesionālās izglītības centra *CEDEFOP* izstrādātā indikatoru sistēma. Sagatavojot ikgadējos statistikas pārskatus par augstāko izglītību, kā arī izstrādājot politikas plānošanas dokumentus attiecīgajā jomā, tiek praktiski piemēroti starptautiski salīdzināmi indikatori.

Tiek veicināta sadarbība un dialogs ar citām institūcijām un sabiedrību izglītības jautājumu risināšanā. Tika noteikti šādi uzdevumi:

- iesaistīt valsts institūcijas izglītības politikas veidošanā un īstenošanā, t.sk. ministrijas un konsultatīvo padomi „Izglītība visiem”;
- nodrošināt pašvaldību un to institūciju līdzatbildību izglītības jautājumu risināšanā;
- veicināt nevalstisko organizāciju līdzdalību izglītības attīstības nodrošināšanā;
- veikt informējošo un skaidrojošo darbu sabiedrībā par plānotajiem un pieņemtajiem lēmumiem izglītības jomā;
- nodrošināt savlaicīgu un kvalitatīvu informāciju Izglītības un zinātnes ministrijas mājaslapā.

Tika panākti šādi darbības rezultāti:

- tiek veidotas un darbojas starpinstitucionālas darba grupas, t.sk konsultatīvā padome „Izglītība visiem” izglītības politikas īstenošanai;
- regulāri notiek informācijas apmaiņa starp pašvaldību izglītības pārvaldēm, Latvijas Pašvaldību savienību un Izglītības un zinātnes ministriju par izglītības jautājumiem;
- nevalstiskās organizācijas tiek informētas par aktualitātēm izglītības jomā un piedalās izglītības politikas īstenošanā;
- masu medijos tiek sniegta objektīva un saprotama informācija par aktualitātēm izglītībā;
- regulāri tiek atjaunota informācija Izglītības un zinātnes ministrijas mājaslapā.

2.2. Neformālās un neoficiālās izglītības pilnveide

Interesu izglītības paplašināšanai tika noteikti šādi uzdevumi:

- nodrošināt interešu izglītības programmu satura pilnveidi, jaunu daudzveidīgu programmu ieviešanu;

- palielināt interešu izglītības lomu Latvijas kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā, pilnveidošanā un pieejamībā, un nacionālās un valstiskās identitātes stiprināšanā;
- izveidot vienotu datu bāzi par interešu izglītības programmu piedāvājumu;
- veikt interešu izglītības jomas izpēti piedāvājuma un pieprasījuma aspektā;
- paaugstināt interešu izglītības kapacitāti ilgspējīgā attīstībā.

Interešu izglītības paplašināšanas jomā tika panākti šādi darbības rezultāti:

- palielinājies interešu izglītības programmu piedāvājums, kas nodrošinātu jaunu zināšanu, prasmju un iemaņu apguvi atbilstoši dažādu sociālo grupu vajadzībām;
- īstenoti pasākumi interešu izglītības lomas aktualizēšanā personas sociālo prasmju attīstībā, profesionālajā orientācijā un karjeras izaugsmē, tautas kultūrvēsturiskā mantojuma un tradīciju saglabāšanā, pilnveidošanā, kā arī nacionālās un valstiskās identitātes stiprināšanā;
- nodrošināta un pieejama nepieciešamā informācija par interešu izglītības jomu un tās piedāvājumu, izstrādāti metodiski ieteikumi interešu izglītības iestāžu speciālistiem audzēkņu profesionālās orientācijas un karjeras ievirzes sekmēšanai interešu izglītības iestādēs;
- veikti 2 pētījumi par interešu izglītības programmu pieejamību un piedāvājumu;
- izstrādāts ikgadējs rīcības plāns Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku tradīciju saglabāšanai un pilnveidošanai.

Par darbības efektivitāti liecina šādi rezultatīvie rādītāji:

- interešu izglītības programmās iesaistīto audzēkņu skaits attiecībā pret izglītojamo skaitu pieaudzis par 1,5%;
- 2 pētījumi par interešu izglītības programmu pieejamību un piedāvājumu;
- 30% izglītības iestāžu audzēkņi iesaistīti Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanā un pilnveidošanā.

Interešu izglītības programmās iesaistīto audzēkņu skaits ik gadu palielinās. 2001./2002.m.g. interešu izglītības programmās bija iesaistījušies 240273 audzēkņi, kas ir 62% no kopējā audzēkņu skaita vispārējās, speciālās un profesionālās izglītības iestādēs, bet 2005./2006.m.g. – 293527 audzēkņi, kas ir 92% no kopējā audzēkņu skaita vispārējās, speciālās un profesionālās izglītības iestādēs.

Lai nodrošinātu interešu izglītības pieejamību izglītības iestādēm, tiek veidotas brīvā laika istabas vai centri, kurās bērni un jaunieši var pavadīt brīvo laiku ar vienaudžiem, neiesaistoties noteiktā interešu izglītības programmā. Šādas brīvā laika istabas tiek veidotas arī sociālā riska grupu jauniešiem, un tajās strādā sociālie pedagogi un psihologi. 2005./2006.m.g. valstī 14 interešu izglītības iestādēs strādāja 19 sociālie pedagogi un piecās interešu izglītības iestādēs – pieci psihologi.

Profesionāli orientētas pieaugušo un neformālās izglītības attīstības jomā tika panākti šādi darbības rezultāti:

- īstenota mūzikā izglītības stratēģija, nodrošinot visiem Latvijas iedzīvotājiem izglītības iespējas visos reģionos.
- palielinātas iedzīvotāju iespējas iegūt izglītību neklātienē formā;
- izstrādātas jaunas pieaugušo, t.sk. neformālās izglītības programmas;
- izstrādāta metodika neformālā veidā iegūto zināšanu un profesionālo prasmju novērtēšanai un iespējamai kredītpunktu piešķiršanai;
- sabiedrība tiek informēta par neformālās izglītības sniegtajām iespējām;
- augstskolās pieejamas tālākizglītības programmas saistībā ar reģiona attīstību;
- izstrādātas pieaugušo izglītības pasniedzēju sagatavošanas programmas;
- izstrādāti tālmācības materiāli augstskolu programmu apguvei, augstskolu programmās izveidoti moduļi, kurus iespējams apgūt atsevišķi no visas programmas absolvēšanas;

- palielinās informācijas tehnoloģiju izmantošanas iespējas iedzīvotājiem ar speciālām vajadzībām;
- izveidota un tiek izmantota pieaugušo izglītības kredītpunktu uzkrāšanas sistēma.

Par darbības efektivitāti liecina šādi rezultatīvie rādītāji:

- līdz 2200 pasniedzējiem pieaudzis pieaugušo izglītības pasniedzēju skaits;
- pieaudzis tālmācības programmu skaits;
- neformālās izglītības programmās iesaistīto cilvēku skaits sasniedzis 12 000 cilvēkus;
- neformālās izglītības programmās iesaistīto cilvēku ar ierobežotām iespējām skaits sasniedz 400 cilvēkus;
- palielinājies atsevišķu augstskolu programmu moduļu apguvušo cilvēku skaits.

2.3. Pieaugušo tālākizglītības attīstība

Pieaugušo tālākizglītība pēdējo gadu laikā ir attīstījusies, jo tās nodrošināšanā iesaistījušās dažādas valsts un privātās izglītības iestādes. Tika dibināti pieaugušo izglītības centri laukos un pilsētās, kā arī pie skolām. Ir pieņemts dokuments "Mūžizglītības politikas pamatnostādnes 2007.-2013.gadam".

Pieaugušo tālākizglītība tiek īstenota pieaugušo izglītības centros, tautskolās, uzņēmumu mācību centros, augstskolu tālākizglītības centros, nevalstiskajās organizācijās u.c. Nacionālās programmas „Mūžizglītības stratēģijas izstrāde un ieviešana” ietvaros katra plānošanas reģiona attīstības aģentūra koordinē saskaņoti mūžizglītības politikas ieviešanu savā plānošanas teritorijā, kā arī rūpējas, lai tiktu stiprināta mūžizglītības koordinēšanai nepieciešamā infrastruktūra. Tiek veikta darba tirgus izpēte valsts un reģionu griezumā, lai organizētu tālākizglītības pasākumus atbilstoši ekonomikas attīstības vajadzībām.

"Mūžizglītības politikas pamatnostādnes 2007.-2013.gadam" piedāvā mūžizglītības attīstības redzējumu: vēlamā situācija 2013. gadā. Saskaņā ar to, Latvija ir zeme, kur:

- cilvēki uztver izglītību kā savas labklājības galveno resursu un kur viņiem ir iespējas mācīties katrā dzīvesposmā visās jomās no bērnības līdz vecumam, neatkarīgi no viņu vecuma, dzimuma, iepriekšējās izglītības, etniskās piederības, ienākuma līmeņa, funkcionāliem traucējumiem;
- cilvēkiem ir pārlicība, iniciatīva, zināšanas, radoša pieeja un prasmes, lai piedalītos ekonomikā, sociālajā un pilsoniskajā dzīvē;
- cilvēku attieksmes rezultātā, izglītojoties mūža garumā, tiek veidota sakārtota, labvēlīga sociālā un kultūrvide;
- cilvēku zināšanas, prasmes un iemaņas tiek veidotas un attīstītas, lai paaugstinātu darba efektivitāti un nodrošinātu valsts sociāli ekonomisko attīstību, pamatojoties uz augsti kvalificētu darbaspēku;
- cilvēkiem ir brīvi pieejama informācija, konsultācijas, izglītība un atbalsts, lai pieņemtu efektīvākos lēmumus attiecībā uz pārmaiņām un lai justos droši pārmaiņās;
- turpināsies jaunu mācību pieeju radīšana IKT ietekmē, paplašināsies to ietvari, padziļināsies saturs, uzlabosies pieejamība un organizācija.

2.4. Izglītības mobilitātes veicināšana

2.4.1. Piedalīšanās Eiropas Savienības izglītības programmās

Latvijas Republikas izglītības normatīvajos aktos nav formālu juridisku šķēršu izglītojamo mobilitātei un ārvalstīs iegūtas izglītības atzīšanai. Valsts līmenī koordinēta atbalsta sistēma izglītības mobilitātei līdz 2006.gada 31.decembrim bija Eiropas Savienības izglītības programmas „Socrates”, „Leonardo da Vinci” un „Youth”, tai skaitā „Erasmus”

studentu un mācībspēku mobilitātes atbalstam tika piešķirts valsts budžeta līdzfinansējums, lai mobilitātes dalībniekiem daļēji kompensētu uzturēšanās izmaksu atšķirības Latvijā un citās programmas dalībvalstīs. Mobilitātes veicināšanas instruments augstākās izglītības jomā ir ES izglītības programmas „Socrates” apakšprogramma „*Erasmus*”, kuras piedāvāto mobilitātes iespēju attīstību ir iespējams atspoguļot ar vairākiem, laika posmā no 2004.gada līdz 2006.gadam sasniegtajiem rezultatīvajiem rādītājiem, tostarp, kopējo mobilitātē iesaistīto Latvijas studentu skaitu, kas 2003/2004.ak.g bija.-308 studenti, savukārt 2005./2006.ak.g.– 681 students. Papildus, ir pieaugusi apmaiņas studentu plūsma starp Latvijas un citu programmas dalībvalstu augstskolām, 2005./2006.m.g. sasniedza: Latvijas studenti – 681, ārzemju studenti – 248. „*Leonardo da Vinci*” programmas ietvaros Latvijā ir apstiprināti 527 mobilitātes projekti un 25 pilotprojekti un valodu projekti. 2005.gada un 2006.gada projektos sevi pilnveidoja vairāk kā 1400 dalībnieku, kas arī norāda uz ES izglītības programmu popularitātes pieaugumu Latvijā iedzīvotāju vidū.

2006.gadā ir uzsākta plašāka diskusija par Latvijas augstākās izglītības institūciju starptautiskās pievilcības veicināšanu, tajā skaitā to aktivitātes veicināšanu ES sadarbības programmas ar trešajām valstīm *Erasmus Mundus* ietvaros. Izstrādājot jaunu Augstākās izglītības likuma projektu, nozares speciālisti ir akcentējuši nepieciešamību uzlabot Latvijas augstskolu studiju programmu piedāvājumu studentiem no citiem pasaules reģioniem, tāpēc jaunajā likumprojektā ir paplašināts to studiju programmu piedāvājums, kuru varētu īstenot svešvalodās, tādējādi sekmējot studiju vides internacionalizāciju un ļaujot veidot arī divpusējas apmaiņas programmas ar atsevišķām valstīm. 2006.gadā tika arī nodrošināts finansējums Latvijas augstākās izglītības popularizēšanai Eiropas Savienības dalībvalstu augstākās izglītības izstādēs Taizemē un Indijā Eiropas Komisijas programmas Asia-Link ietvaros.

2.4.2. *Europass* izmantošanas veicināšana

Eiropas Parlamenta un Eiropas Padomes lēmums par vienota ietvara kvalifikāciju un kompetenču caurskatāmības ieviešanu (*Europass*) ir saistošs arī Latvijai kā vienai no Eiropas Savienības dalībvalstīm. Saskaņā ar Eiropas Komisijas noteiktajiem Nacionālo *Europass* centru 2006.gada uzdevumiem un turpinot 2005.gadā uzsākto, Akadēmiskās informācijas centrs ir veicis vairākas aktivitātes – *Europass* dokumentu saņemšanas koordinēšanu, *Europass* izmantošanas veicināšanu, kā arī īstenojis vairākus atbalsta pasākumus. 2006.gadā tika uzlabots *Europass* mājas lapas www.europass.lv vizuālais noformējums, izveidojot papildus jaunas sadaļas, kas sniedz interesentiem informāciju par *Europass* projekta aktuālākajiem pasākumiem. Sadarbībā ar Latvijas *Euroguidance*, *Eurodesk* un *EURES* centriem tiek nodrošināta pieeja šiem tīkliem, izmantojot *Europass* mājas lapu. Savukārt *Europass* mājas lapa ir pieejama *Euroguidance*, *Eurodesk*, *EURES* mājas lapu lietotājiem.

Akadēmiskās informācijas centrs visiem pilsoņiem, kuri ieguvuši mobilitātes pieredzi *Leonardo da Vinci*, *Comenius*, un *Erasmus* programmās, un kuri ir vēlējušies, ir nodrošinājis Eiropas Komisijā pieņemto *Europass* Mobilitātes apliecinājuma formu ar atbilstošu numuru saņemšanu. 2006. gadā Akadēmiskās informācijas centrs saņēma 31 pieteikumu no dažādām Latvijas mācību iestādēm un organizācijām, kuru studenti bija devušies mācību praksē vai pieredzes apmaiņā uz ārvalstīm. Ņemot vērā pieņemtos *Europass* Mobilitātes piešķiršanas kritērijus, tika izsniegti 200 aizpildīti *Europass* Mobilitātes apliecinājumi. Lai sekmētu plašāku *Europass* izmantošanas veicināšanu augstskolās un vidējās profesionālajās izglītības iestādē, Akadēmiskās informācijas centrs 2006. gadā izdeva divu veidu jaunus informatīvos bukletus katru 2000 eksemplāros – *Europass* Mobilitāte un *Europass* CV, kuros sniegta informācija par konkrēto dokumentu, to priekšrocībām, ieteikumiem to aizpildīšanai ar klāt pievienotu paraugu.

Akadēmiskais informācijas centrs 2006. gadā ir piedalījies vairākos lielos pasākumos, lai prezentētu *Europass* projektu: *EURES* rīkotajā pasākumā „Mobilitātes busiņa pietura”, divās izstādēs „Skola 2006” un „Darbs. Karjera. Izglītība”. Lai popularizētu *Europass* izmantošanu un nepieciešamību, Akadēmiskās informācijas centrs uzsāka organizēt

informatīvos pasākumus nelielām auditorijām atsevišķās mācību iestādēs – Rīgas 3.vidusskolā, augstskolā „Turība”, Rīgas Privātā vidusskolā „Patnis”, kā arī prezentēja *Europass* gan Profesionālās izglītības centra, gan Eiropas Savienības informācijas aģentūras rīkotajos semināros. 2006. gadā *Europass* programmas aktivitātes „Atbalsta pasākumi” ietvaros Akadēmiskās informācijas centra darbinieki piedalījās vairākās *Europass* tīkla sanāksmēs, tai skaitā, pēc Polijas Nacionālā *Europass* centra iniciatīvas 9.oktobrī Varšavā notikušajā ikgadējā Baltijas valstu reģiona sanāksmē, kurā piedalījās kolēģi no Lietuvas, Igaunijas, Vācijas un Polijas. Katras valsts pārstāvji sniedza īsu prezentāciju par paveikto, būtiskākajām problēmām un panākumiem *Europass* ieviešanā, kā arī par turpmāko sadarbību dažādu problēmu risināšanā. 2006.gada 31. maijā un 17.oktobrī šie temati tika diskutēti Ziemeļvalstu-Baltijas valstu *Europass* centru apspriedes Tallinā un Briselē. 2006.gada 10.-13.decembrī tika organizēta studiju vizīte Vācijas Nacionālā *Europass* centra birojā, kurā piedalījās *Europass* projekta vadītājs un asistents. Vizītes laikā notika iepazīšanās ar centra darbu, *Europass* Mobilitātes elektronisko datubāzi un iepļānotajiem darbiem 2007. gadam.

3. Politikas mērķu īstenošana skolās, augstākās izglītības, profesionālās izglītības un apmācības un pieaugušo izglītības jomā

3.1. Izglītības sistēmas vadība

3.1.1. Izglītības un zinātnes ministrija ir vadošā valsts pārvaldes iestāde izglītības un zinātnes nozarē, kā arī sporta un valsts valodas politikas jomā. Ministrija ir tieši pakļauta izglītības un zinātnes ministram. Ministrija ir augstākā iestāde ministrijas padotībā esošajām iestādēm. Ministrijas padotībā ir iestādes (Akadēmisko programmu aģentūra, Izglītības satura un eksaminācijas centrs, Izglītības valsts inspekcija, Latviešu valodas apguves valsts aģentūra, Latvijas Akadēmiskās informācijas centrs, Profesionālās izglītības administrācija, Profesionālās izglītības attīstības aģentūra, Sporta pārvalde, Studiju fonds, Valsts aģentūra ”Tulkošanas un terminoloģijas centrs”, Valsts aģentūra ”Valsts valodas aģentūra”, Valsts jaunatnes iniciatīvu centrs, Vispārējās izglītības kvalitātes novērtēšanas valsts aģentūra), augstskolas, koledžas un profesionālās izglītības iestādes.

Izglītības un zinātnes ministrija koordinē valsts izglītības iestāžu sadarbību izglītībā ar ārvalstīm un starptautiskajām organizācijām; izstrādā izglītības iestāžu un izglītības atbalsta iestāžu paraugnolikumus; uztur un pārrauga izglītības atbalsta valsts iestādes; apstiprina izglītības iestāžu, izglītības programmu un pedagogu reģistru klasifikāciju; iesniedz Ministru kabinetam priekšlikumus par valsts izglītības iestāžu un izglītības atbalsta iestāžu dibināšanu, reorganizēšanu vai likvidēšanu; saskaņojot ar attiecīgajām pašvaldībām apstiprina koledžu, kā arī Izglītības un zinātnes ministrijas pārziņā esošo valsts izglītības iestāžu un izglītības atbalsta iestāžu nolikumus; pieņem darbā un atbrīvo no darba Izglītības un zinātnes ministrijas pārziņā esošo izglītības iestāžu (izņemot augstskolu) vadītājus; ierosina pašvaldību izglītības iestāžu vadītāju atbrīvošanu no darba un saskaņo pašvaldību izglītības pārvalžu vadītāju pieņemšanu darbā un atbrīvošanu no darba.

Valsts, pašvaldību un privātās izglītības iestādes, izņemot uzņēmumus (uzņēmēj sabiedrības) un augstskolas, darbojas, pamatojoties uz Izglītības likumu, citiem likumiem un normatīvajiem aktiem, kā arī attiecīgās iestādes nolikumu, kuru apstiprina iestādes dibinātājs.

Valsts, pašvaldību un privātie uzņēmumi (uzņēmēj sabiedrības), izņemot augstskolas, izglītojošo darbību veic, pamatojoties uz Izglītības likumu, citiem likumiem un normatīvajiem aktiem, kā arī uz to dibinātāju apstiprinātu nolikumu par izglītojošo darbību.

Augstskolas darbojas, pamatojoties uz Izglītības likumu, Augstskolu likumu, citiem likumiem un normatīvajiem aktiem, kā arī uz attiecīgās augstskolas satversmi. Universitāšu satversmes apstiprina Saeima. Pārējo augstskolu satversmes apstiprina Ministru kabinets.

3.1.2. Augstākās izglītības jomā 2006.gadā tika veikti vairāki būtiski grozījumi Ministru kabineta 2001.gada 29.maija noteikumos Nr.220 „Kārtība, kādā tiek piešķirts, atmaksāts un dzēsts studiju kredīts un studējošā kredīts no kredītiestādes līdzekļiem ar valsts vārdā sniegtu galvojumu”. Ar minētajiem grozījumiem tika palielināts studējošā kredīta apmērs vienam studējošajam līdz 120 latiem mēnesī. Pirms grozījumiem studējošā kredīta apmērs vienam studējošajam nepārsniedza: no pirmā līdz trešajam studiju gadam – 60 latu mēnesī, sākot ar ceturto studiju gadu studējošajiem, kuri apgūst bakalaura un maģistra studiju programmas – 80 latu mēnesī, doktorantiem – 100 latu mēnesī. Tāpat tika palielināts līdzekļu apjoms – līdz četriem procentiem no kopējā kredītiestādei paredzēto līdzekļu apjoma – kuru var izlietot kredītiem studijām ārvalstīs. Saskaņā ar 2006.gada 26.janvāra izsoles rezultātiem tiesības izsniegt un apkalpot studiju un studējošo kredītus ieguva AS „Parex banka”. Atbilstoši 2006.gada valsts budžetā noteiktajam un izsolītajam valsts galvojumam studiju kredītiestādei varēja izmantot 15,120 miljonus latu, bet studējošo kredītiestādei – 9,720 miljonus latu. 2006.gadā AS „Parex banka” ar studentiem noslēdza 3517 studiju kredītliņģumus par kopējo summu 7,771 miljons latu un 2121 studējošo kredītliņģumus par kopējo summu 6,461 miljons latu. Šis pasākums varētu attiekties uz finanšu mehānismu izveidi, lai palielinātu mājsaimniecību/ģimeņu/privātpersonu ieguldījumu.

Profesionālās izglītības un apmācības jomā pietrūkst finansiālo līdzekļu (ap 8 milj.latu), lai izpildītu normatīva prasības profesionālajai izglītībai. Profesionālās izglītības iestādes papildus finanšu līdzekļus var piesaistīt no saimnieciskās darbības, pakalpojumu sniegšanas īstenojamo programmu ietvaros, mācību procesa organizēšanas par maksu, piesaistot uzņēmumu, privātpersonu vai citu sponsoru līdzekļus. Investīciju piesaiste profesionālajai izglītībai darbojas Latvijas kopējā investīciju programmā. Vidēji gadā 2 – 3 profesionālās izglītības iestādēm tiek akceptēti investīciju projekti. Profesionālās izglītības politikas mērķis ir arī sadarbības attīstība starp profesionālās izglītības iestādēm, darba devējiem, profesionālajām organizācijām, uzņēmumiem (komercsabiedrībām) un sociālajiem partneriem reģionu līmenī izglītības satura veidošanā, prakses vietu nodrošināšanā un profesionālās izglītības pedagoģu kompetenču paaugstināšanā.

3.1.3. Vispārējās izglītības jomā ir palielinājies skolēnu skaits ar fiziskās un garīgās attīstības traucējumiem, kuri ir integrēti vispārīgajās dienas skolās. Palielinājies izglītības iestāžu skaits, kuras ir inženiertehniski piemērotas izglītojamajiem ar kustību traucējumiem. Izglītojamajiem ar kustību traucējumiem pilnībā ir pielāgotas septiņas vispārējās izglītības iestādes, divas augstākās izglītības iestādes un trīs profesionālās izglītības iestādes, bet daļēji – 16 izglītības iestādes. Starptautisko sadarbības projektu ietvaros ir uzlabojusies sadarbība ar pedagoģiskajām augstskolām, kas veicinājusi pedagoģu sagatavotību darbam ar izglītojamajiem, kuriem ir speciālas vajadzības. Veicinot speciālās izglītības iestāžu sadarbību ar profesionālās izglītības iestādēm, ir pilnveidojies arodklašu darbs speciālajās skolās izglītojamajiem ar garīgās attīstības traucējumiem. Sešām speciālās izglītības iestādēm ir piešķirts speciālās izglītības attīstības centra statuss, kas veicina izglītojamo ar speciālām vajadzībām integrēšanu vispārējās izglītības iestādēs.

Tika izveidots Valsts speciālās izglītības centrs, kura sastāvā darbojas Valsts pedagoģiski medicīniskā komisija. Reģionos darbojas speciālās izglītības atbalsta centri un ir nodrošināts kvalitatīvs valsts un pašvaldību pedagoģiski medicīnisko komisiju darbs. Tika izstrādātas dažāda līmeņa speciālās izglītības programmas un ir atbilstošs mācību materiālu un metodiskais nodrošinājums. Katrā skolā nepieciešamības gadījumā pieejami speciāla pedagoga pakalpojumi. Speciālās izglītības iestādēs piedāvā arodizglītības programmas, kā arī pastiprina mājturības priekšmeta apguvi. Šeit arī ir renovēti mācību kabineti un skolas telpas, kā arī uzlabota mācību materiālā bāze. Katrā rajonā vismaz viena izglītības iestāde ir pielāgota iedzīvotājiem ar kustību traucējumiem.

Latvijas mazākumtautību izglītības jomā tika izstrādāta un ieviesta valsts valodas apguves metodika pirmsskolas izglītības iestādēs, kas īsteno mazākumtautību programmas. Tika izvērtētas 2004./2005.mācību gadā ieviestās izmaiņas vispārējās vidējās izglītības mazākumtautību izglītības programmās un izdarīti secinājumi, kā arī noteikti uzdevumi turpmākajam darbam šajā jomā. Ir nodrošināta mazākumtautību skolēnu vecāku izglītošana latviešu valodas zināšanu līmeņa paaugstināšanai. Tika paplašināts latviešu valodas kā valsts valodas mācību grāmatu klāsts un pilnveidota metodika mazākumtautību izglītības programmu īstenošanai. Sadarbībā ar skolu, pašvaldībām un nevalstiskajām organizācijām izveidota atbalsta sistēma čigānu (romu) tautības bērnu izglītības līmeņa paaugstināšanai un pieaugušo kopienas pārstāvju iesaistei izglītības procesā. Ir nodrošināta ES Padomes Direktīvas 2004/114/EK par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu pilsoņu uzņemšanu studiju, skolēnu apmaiņas, prakses vai stažēšanās, nesāņemot atalgojumu, vai brīvprātīgā darba nolūkā izpilde. Rezultātā ir pieaudzis starpkultūru apguves semināru un skolotāju skaits, kuri papildinājuši starpkultūru zināšanas, palielinājies mazākumtautību skolēnu vecāku skaits, kuri uzlabojuši savas latviešu valodas zināšanas, kā arī palielinājies čigānu (romu) tautības bērnu skaits vispārīzglītojošās skolās un paaugstinājies pieaugušo kopienas pārstāvju izglītības līmenis.

3.1.4. Dzimumu vienlīdzības saistīto problēmu risināšanai izglītības un apmācības jomā tika veikti šādi pasākumi:

- tika pārskatīti mācību standarti;
- katru gadu regulāri tiek apmācīti vismaz 1000 skolotāju visā valstī, tika sagatavots metodiskais materiāls 10000 eks.;
- tālākizglītotāji dzimumu līdztiesības un cilvēku tirdzniecības tēmas ir iekļāvuši savu priekšmetu tālākizglītības kursā un 35 Latvijas rajonos notikušas ievadlekcijas 5.-9.klašu skolotājiem;
- saskaņā ar Izglītības un zinātnes ministrijas 12.05.2003 rīkojumu Nr.213 „Par mācību grāmatu apstiprināšanas nolikumu” jau tiek nodrošināta atbilstošu, tai skaitā arī no dzimumu līdztiesības aspekta, mācību līdzekļu izmantošana izglītošanas procesā pamatzglītības un vispārējās izglītības posmā;
- ISEC mācību literatūras ekspertu padomē 2005./2006.mācību gadam paredzēja iekļaut arī pārstāvjus no sabiedriskās organizācijas „Latvijas Dzimumu līdztiesības apvienība”, kā arī iesaistīt organizācijas pārstāvjus vispārējās izglītības mācību priekšmetu analīzē un vērtēšanā;
- 2006.gadā ISEC ir izstrādājis jaunu mācību grāmatu apstiprināšanas projekta nolikumu, kurā tiesiskais aspekts ir aktualizēts. Mācību literatūras satura un zinātnisko recenzentu programmas projekts ir saskaņots ar Mācību grāmatu izdevēju konsultatīvo padomi. Mācību literatūras tiesiskie aspekti, tai skaitā arī no dzimumu līdztiesības aspekta ir iekļauta kā viena no recenzentu kursu programmas tēmām, kas notika 2007.gada janvārī;
- tika izstrādāta 18h mācību programma „Pieeja un darba paņēmieni vienādu iespēju nodrošināšanai zēniem un meitenēm”. Mācību programma 2005.gada nogalē iesniegta saskaņošanai ISEC, (saskaņota 27.01.2006) un iekļauta skolotāju tālākizglītības kursu piedāvājumā. 2006.gadā mācību programma „Pieeja un darba paņēmieni vienādu iespēju nodrošināšanai zēniem un meitenēm” realizēta 30 semināros skolotājiem un metodiķiem;
- pedagogu profesionālās pilnveides programmas klases audzinātājiem, izglītības psihologiem, sociālajiem pedagogiem, sociālo zinību skolotājiem, ētikas skolotājiem satur tēmu par dzimumu līdztiesības būtību un informēšanas metodiku;

- 2006.gadā Sociālo zinātņu un pedagoģiskajās studiju programmās dzimumu līdztiesības jautājumi ir integrēti. Pedagoģiskajās studiju programmās tas attiecas īpaši uz veselības un sociālo zinātņu priekšmetu skolotājiem, un ir obligāti pedagoģijas studentiem, iegūstot augstāko profesionālo pedagoģisko izglītību un skolotāja kvalifikāciju. Tiesību zinātnes studenti apgūst B daļas studiju kursu „Cilvēktiesības”, kurā tiek apskatīts jautājums par dzimumu līdztiesību;
- dzimumu līdztiesības princips ņemts vērā izstrādātajā un 2006.gada 26.septembrī Ministru kabinetā apstiprinātajā politikas plānošanas dokumentā izglītības attīstības jomā – „Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.–2013.gadam”, kā arī izstrādājot citus Izglītības un zinātnes ministrijas kompetencē esošus tiesību aktu projektus.
- 2006.gadā Izglītības un zinātnes ministrija piedalījās Viļņas universitātes koordinētā Eiropas Kopienas 6.Ietvara programmas projekta „Baltijas valstu tīkls „Sievietes zinātnē un augstajās tehnoloģijās” (BASNET) izpildē (projekta Nr. 017170; 2006. – 2007.gads). Projektā piedalās visu triju Baltijas valstu Izglītības un zinātnes ministriju pārstāvji, kā arī Baltijas valstu universitāšu pētnieki. Projekta ietvaros paredzēts veikt socioloģiskos pētījumus par sievietēm dažādās zinātnes nozarēs, kā arī par iespējamās diskriminācijas un nevienlīdzības iemesliem un rezultātā izstrādāt stratēģiju, lai šo nevienlīdzību novērstu.;
- 2006.gadā Izglītības statistikas pārskatu veidlapas 2006./2007.m.g. tika aktualizētas saskaņā ar 2006.gada 27.jūnija Ministru kabineta noteikumiem „Noteikumi par statistiskās informācijas valsts programmu 2006.gadam”, kas nosaka prasības statistikas jomā. Veidlapās ir iekļauti jautājumi par statistikas datu vākšanu un apkopošanu dzimumu griezumā.

3.1.5. Latvijas izglītības sistēmā tiek izmantotas tādas pieejas izglītības un apmācības mērķu, standartu un mācību programmu definēšanā un izstrādē, kuru pamatā ir mācību rezultāti, un to saistība ar sabiedrības un tautsaimniecības vajadzībām. Tas nodrošina efektīvāku mērķu īstenošanu.

3.1.6. Izglītības kvalitātes nodrošināšanas sistēmā Latvijā ir iekļauta Vispārējās izglītības kvalitātes novērtēšanas valsts aģentūra. Tā ir izglītības un zinātnes ministra pārraudzībā esoša valsts pārvaldes iestāde. Ministrs aģentūras pārraudzību īsteno ar Izglītības un zinātnes ministrijas starpniecību. Aģentūra ir izveidota, lai nodrošinātu iedzīvotāju tiesības iegūt kvalitatīvu vispārējo izglītību, organizējot objektīvu un aptverošu vispārējās izglītības kvalitātes vērtēšanas procedūru.

Aģentūra organizē vispārējās izglītības iestāžu un vispārējās izglītības programmu akreditācijas un valsts un pašvaldību dibināto vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iestāžu vadītāju atestācijas norisi; uzrauga vispārējās izglītības kvalitātes vērtēšanas stratēģijas īstenošanu; novērtē vispārējās izglītības kvalitāti; ievieš valstī vienotu izglītības kvalitātes vērtēšanas sistēmu, nodrošinot saikni starp izglītības kvalitātes pašvērtējumu un ārējo vērtējumu; uzlabo izglītības kvalitāti, nodrošinot objektīvu un visaptverošu izglītības kvalitātes vērtēšanas procedūru un nodrošina izglītības politikas analīzei un veidošanai nepieciešamo informāciju par vispārējās izglītības kvalitāti.

Aģentūra ir šādi uzdevumi:

- izstrādāt priekšlikumus par kārtību, kādā tiek vērtēta vispārējās izglītības iestāžu darbības un programmu īstenošanas kvalitāte, kā arī notiek vispārējās izglītības iestāžu vadītāju atestācija;
- nodrošināt vienotu vispārējās izglītības iestāžu darbības un izglītības programmu īstenošanas kvalitātes vērtēšanu un vienotu vispārējās izglītības iestāžu vadītāju profesionālās sagatavotības vērtēšanu;

- izstrādāt un iesniegt Izglītības un zinātnes ministrijā ziņojumus par vispārējās izglītības kvalitātes vērtēšanas rezultātiem;
- apkopot un analizēt vispārējās izglītības kvalitātes vērtēšanas rezultātus, kā arī apkopot vērtēšanā gūto pieredzi;
- nodrošināt vispārējās izglītības iestāžu darbības un vispārējās izglītības programmu īstenošanas kvalitātes vērtēšanas ekspertu sagatavošanu;
- konsultēt vispārējās izglītības iestāžu darbības un vispārējās izglītības programmu īstenošanas kvalitātes vērtēšanas ekspertus;
- analizēt, vērtēt, metodiski un informatīvi atbalstīt vispārējās izglītības kvalitātes pašvērtējuma veikšanu;
- veidot un uzturēt vispārējās izglītības kvalitātes vērtēšanai nepieciešamo informācijas sistēmu;
- atbilstoši kompetencei organizēt kursus un seminārus, izdot metodiskos un informatīvos materiālus.

Atsevišķas augstākās izglītības programmas tiek attīstītas moduļu veidā kā piedāvājums pilna laika studentiem un tiem, kuri atgriežas augstskolā mūžizglītības ietvaros. Vienlaikus tika veicināta iekšējo kvalitātes nodrošināšanas mehānismu veidošanās augstākās izglītības institūcijās, panākot, ka ārējais vērtējums balstās uz augstākās izglītības institūciju iekšējiem kvalitātes nodrošināšanas mehānismiem. Augstākajā izglītībā tiek izmantoti Eiropas līmenī vispārēji atzīti kopīgi kvalitātes nodrošināšanas kritēriji un metodika. Augstākās izglītības institūcijās izveidojušies kvalitātes nodrošināšanas mehānismi, kuri nodrošina augstākās izglītības institūciju darbības nepārtrauktu pilnveidi atbilstoši ārējo apstākļu maiņām.

Izglītības kvalitātes nodrošināšanas un vērtēšanas jomā ir paredzēts turpināt profesionālās izglītības programmu satura aktualizēšanu atbilstoši darba tirgus prasībām, veicināt izglītības iestāžu un darba devēju sadarbību. Plānots izstrādāt pirmā, otrā un trešā līmeņa profesiju standartus un tiem atbilstošas izglītības programmas, kā arī pilnveidot šo programmu un profesionālās izglītības iestāžu akreditāciju. Tika izstrādātas metodikas profesionālās izglītības iestāžu darbības kvalitātes nodrošināšanai un profesionālās kvalifikācijas eksāmenu organizācijai. Ir paaugstinājusies Profesionālās izglītības centra kapacitāte izglītības procesa un izglītības kvalitātes novērtēšanā. Tika arī izstrādāta tālākizglītības kvalitātes nodrošināšanas un vērtēšanas sistēma.

3.1.7. Izglītības un zinātnes ministrija un tās pakļautības iestādes ir slēgusi sadarbības līgumus ar vairāk nekā 30 (trīsdesmit) sabiedriskām organizācijām, tai skaitā 10 (desmit) profesionālajām asociācijām. Kā vienu no būtiskākajiem sadarbības līgumiem var minēt 2006.gada 6.jūlijā noslēgto Vienošanos par sadarbību starp Izglītības un zinātnes ministriju un Latvijas izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrību.

Sadarbība Izglītības un zinātnes ministrijas izglītības politikas plānošanā sekmējusi nevalstisko organizāciju informētību un iespējas ietekmēt procesu. NVO priekšlikumi tiek iestrādāti un ņemti vērā gan likumprojektos, gan konsultatīvo padomju lēmumos. NVO deleģētie pārstāvji ir iesaistīti arī starpinstitūciju darba grupā, kas izveidota nolūkā savlaicīgi un kvalitatīvi sagatavot Latvijas nacionālās pozīcijas par Eiropas Savienības Izglītības, jaunatnes lietu un kultūras Ministru Padomē ietvertajiem jautājumiem.

3.2. Pirmsskolas izglītības un vispārējās izglītības sistēmas pilnveide

3.2.1. Pirmsskolas izglītības sistēmas pilnveidošanas procesa uzdevums bija veikt pasākumus pirmsskolas vecuma bērnu uzskaitēi un iesaistīšanai pirmsskolas izglītības apgūvē, kā arī izstrādāt pirmsskolas izglītības programmu bērniem ar speciālām vajadzībām.

Atbilstoši plānotajam valstī tiek īstenota pirmsskolas vecuma bērnu uzskaitē. Palielinājies piecgadīgo un sešgadīgo bērnu skaits, kuri apgūst pirmsskolas izglītības programmas (līdz 96%), ko veicinājusi Izglītības likuma norma par obligāto piecgadīgo un sešgadīgo bērnu sagatavošanu pamatizglītības apguvei. Ir pieaudzis pirmsskolas izglītības vecuma bērnu ar speciālām vajadzībām skaits, kuri apgūst atbilstošas programmas. Uz 2005.gadu pavisam kopā bija 222 speciālās grupas.

Pirmskolas izglītības sistēmas pilnveidošanas jomā tika panākti šādi darbības rezultāti:

- rekomendācijas piecgadīgo un sešgadīgo bērnu sagatavošanā pamatizglītības apguvei;
- pilnveidots pirmsskolas izglītības saturs un izstrādāti programmas īstenošanai nepieciešamie metodiskie līdzekļi;
- veikti grozījumi Izglītības likumā, nosakot kompetenču maiņu visu pirmsskolas izglītības pedagogu darba samaksas finansēšanā;
- dibinātas jaunas pirmsskolas izglītības iestādes un atvērtas grupas, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas.

Par darbības efektivitāti liecina šādi rezultatīvie rādītāji:

- par 15% palielinās pirmsskolas izglītības programmās iesaistīto skaits;
- par 15% pieaug izglītības iestāžu un grupu skaits, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas;
- 80% izglītojamo pēc pirmsskolas izglītības programmas apguves ir gatavi veiksmīgai pamatizglītības apguvei.

3.2.2. Izglītības un zinātnes ministrijas padotībā esošā iestāde Izglītības satura un eksaminācijas centrs savā 2007.gada darba plānā norādīja šādus mērķus un uzdevumus:

- nodrošināt izmaiņas vispārējās vidējās izglītības saturā un tā pēctecību no pamatizglītības uz vispārējo vidējo izglītību;
- izstrādāt vispārējās vidējās izglītības standarta un mācību priekšmetu standartu projektus iesniegšanai un apstiprināšanai Ministru kabinetā;
- informēt pedagogus par izmaiņām vispārējās vidējās izglītības mācību saturā;
- nodrošināt pamatizglītības satura diagnostiku un analīzi.

Latvijā ir paredzēts pilnveidot izglītības kvalitātes vērtēšanas sistēmu. Tika noteikti šādi uzdevumi:

- ieviest valstī vienotu vispārējās izglītības kvalitātes novērtēšanas sistēmu atbilstoši Izglītības sistēmas attīstības projektā izstrādātajai metodikai;
- veikt izglītības iestāžu ārējās vērtēšanas procesa un rezultātu analīzi un izteikt priekšlikumus izglītības politikas veidošanai.

Izglītības kvalitātes vērtēšanas sistēmas pilnveidošanas jomā tika panākti šādi rezultāti:

- vispārējās izglītības kvalitātes ārējā vērtēšana tiek organizēta un veikta atbilstoši Izglītības sistēmas attīstības projektā izstrādātajai metodikai, izmantojot vienus un tos pašus kritērijus skolas darba pašvērtēšanā un ārējā vērtēšanā;
- ārējās vērtēšanas process un rezultāti tiek regulāri analizēti, un iegūtā informācija izmantota izglītības politikas veidošanai.

3.2.3. Pasniedzēju mācīšanas/mācīšanās jomā liela uzmanība tiek pievērsta profesionālās pilnveides programmām. Tā 2006.gadā pedagogu profesionālās pilnveides programmām valsts budžetā tika iedalīti 409 000 LVL. Salīdzinājumā – 2005.gadā 112 000 LVL. Šis pieaugums ļāva nodrošināt aptuveni 10 000 valsts pedagogu (vispārējās izglītības, tai skaitā pirmsskolas skolotāju, kā arī profesionālās izglītības un interešu izglītības pedagogu) ar profesionālās pilnveides kursiem.

3.2.4. Lai nodrošinātu skolu nepabeigušo personu skaita samazināšanu, Latvijā ir paredzēts sniegt papildu konsultācijas mācību priekšmeta satura apguvei skolēniem (7.-9.kl) ar zemiem mācību sasniegumiem, apmaksājot papildu pedagoģisko darbu 1 h nedēļā katrai klasei, kā arī izveidot papildu nodarbību kompleksu audzēkņiem ar sliktām zināšanām vispārizglītojošos mācību priekšmetos un vājām pamatprasmēm.

Tiek plānots samazināt atšķirības kvalitatīvas vispārējās izglītības pieejamībā un nodrošināt pamatprasmju apguves iespējas visiem izglītojamajiem vecumā līdz 18 gadiem, radīt iespējas skolēniem ar zemu priekšzināšanu līmeni un mācīšanās grūtībām apgūt pedagoģiskās korekcijas un izlīdzinošās programmas un izstrādāt metodiku darbam klasēs ar izglītojamajiem ar atšķirīgu priekšzināšanu līmeni un mācīšanās grūtībām.

95% no obligātā izglītības vecuma bērniem ir iekļauti izglītības sistēmā. Pamatizglītības un bilingvālās izglītības reformu rezultātā pilsoniskā un bilingvālā izglītība tiek integrēta mācību saturā.

Lai palielinātu matemātikas, dabas zinātņu un informācijas tehnoloģiju priekšmetu apguvi, tiek plānots nodrošināt vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu dabaszinātņu kabinetus ar modernu aprīkojumu. 100% vidusskolēnu ir iespēja kvalitatīvi apgūt dabaszinātnes. Jau ir iekārtoti 888 dabaszinātņu kabineti (ķīmijas, bioloģijas, fizikas un matemātikas), 100% izglītības iestāžu ir nodrošinātas ar pastāvīgo interneta pieslēgumu.

3.3. Augstākā izglītības kvalitātes nodrošināšana

3.3.1. Latvijā tiek plānots palielināt zinātnes un pētniecības lomu augstskolās. Ir noteikti uzdevumi integrēt zinātniskos institūtus augstskolās un prioritāri atbalstīt zinātni un pētniecību augstskolās, it sevišķi universitātēs, paredzot centralizētus stimulēšanas mehānismus.

Tika panākti šādi darbības rezultāti:

- augstskolu sastāvā integrēti zinātniskie institūti;
- finansiāli tiek atbalstīta zinātne un pētniecība augstskolās.

Par darbības efektivitāti liecina šādi rezultatīvie rādītāji:

- augstskolās integrēti zinātniskie institūti atbilstoši ministrijas, kuras pārraudzībā atrodas institūts, darbības stratēģijai;
- vismaz 40% zinātnes vajadzībām iedalīto valsts budžeta līdzekļu novirzīti pētniecībai augstskolās.

Zinātnes un pētniecības jomā ir jāpilnveido doktorantūras grantu un stipendiju sistēma, jāveido valsts atbalsta programmas augstākā līmeņa profesionālo studiju nodrošināšanai Latvijā, jāveicina pētniecība augstskolās, popularizējot zinātnes sasniegumus sabiedrībā un raisot jauniešu interesi par zinātnes studijām, kā arī jānodrošina studiju un pētniecības vienotība augstskolās.

3.3.2. Latvijā tiek plānots panākt augstākās izglītības konkurētspējas uzlabošanu. Tika noteikti šādi uzdevumi:

- adaptēt Latvijā ES valstīs lietoto Kopienas sistēmas *Europass* dokumentāciju;
- sagatavot struktūras modeli studiju programmu sadalījumam atbilstoši darba tirgus pieprasījumam un tautsaimniecības attīstības vajadzībām;
- palielināt studējošo kredīta apmēru un palielināt vietu skaitu, kur studiju kredīts tiek dzēsts no valsts budžeta līdzekļiem;
- pamatojoties uz 2004.gadā izstrādātajiem principiem, izveidot Latvijas uz studiju rezultātiem un kompetencēm balstītu, ar Eiropas atvērto kvalifikāciju ietvarstruktūru saskaņotu kvalifikāciju ietvarstruktūru Latvijai;
- pakāpeniski pārstrukturēt augstskolu programmas, raksturojot iegūstamo kvalifikāciju un katru programmas sastāvdaļu ar iegūstamajiem studiju rezultātiem;

- palielināt stipendiju saņēmēju skaitu un studiju kredītu apmaksu;
- piesaistīt individuālos un privāto uzņēmumu līdzekļus stipendiju fondu izveidei;
- palielināt darba devēju līdzdalību studiju programmu akreditācijas procesā un prakšu organizēšanā;
- nodrošināt augstākās kvalifikācijas speciālistu (maģistru, doktoru) sagatavošanu atbilstoši mūsdienu prasībām, piesaistot ES struktūrfondu līdzekļus;
- veidot zināšanu ekonomikai nozīmīgas starpnozaru studiju programmas, attīstot sadarbību ar tautsaimniecības struktūrām;
- ik gadu palielināt studiju izmaksu koeficientu par 1/10 daļu.

Šajā jomā tika panākti sekojošie rezultāti:

- Latvijā adaptēta Kopienas sistēmas *Eiropass* dokumentācija;
- izveidots struktūras modelis studiju programmu sadalījumam atbilstoši darba tirgus pieprasījumam;
- palielināts studējošo kredīta apmērs no Ls 60 līdz Ls 120 mēnesī;
- augstākajā izglītībā izveidota salīdzināma un ar 2005.gadā Bergenā ministru konferencē apstiprināto Eiropas Aptverošo kvalifikāciju ietvarstruktūru savienojama kvalifikāciju ietvarstruktūra;
- pārstrukturētas augstskolu programmas, balstot to saturu uz iepriekš noteikto studiju rezultātu sasniegšanu;
- palielināts stipendiju saņēmēju skaits un studiju kredītu apmaksu;
- izveidoti stipendiju fondi, piesaistot individuālos un privāto uzņēmumu līdzekļus;
- studiju programmu akreditācijas procesā un prakšu organizēšanā iesaistās darba devēji;
- nodrošināts pētnieciskais aprīkojums un materiāli maģistra un doktora studiju vajadzībām;
- izveidotas zināšanu ekonomikai nozīmīgas starpnozaru studiju programmas;
- studiju izmaksu koeficients katru gadu tiek palielināts par 1/10 daļu.

Procesa rezultatīvie rādītāji:

- valsts budžeta finansējuma apjoms uz vienu studējošo no valsts budžeta līdzekļiem 2007.gadā – vismaz 2700 latu, 2010.gadā – vismaz 4000 latu;
- valsts budžeta finansējums augstākajai izglītībai procentos no iekšzemes kopprodukta 2007.gadā – vismaz 0,8%, 2008.gadā – vismaz 1,1%, 2009.gadā – vismaz 1,4%, 2010.gadā – vismaz 1,5%;
- valsts budžeta finansējamo studiju vietu finansiālais nodrošinājums 2007.gadā – vismaz 83% no optimālā, 2010.gadā – 95% no optimālā;
- nodrošināts stipendiju fonda pieaugums vismaz par 5% gadā;
- augstskolu absolventu īpatsvars bezdarbnieku kopskaitā ne lielāks par 1,5%;
- nodrošināta darba devēju līdzdalība visās studiju programmu akreditācijās.

3.3.3. Turpināts darbs augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanā. Lai pilnveidotu akreditācijas procesu, tika veikti grozījumi „Augstskolu likumā” un izstrādāti jauni MK noteikumi Nr.821 „Augstskolu, koledžu un augstākās izglītības programmu akreditācijas kārtība”, kas stājās spēkā ar 2006.gada 7.oktobrī. Augstākās izglītības programmu akreditācija ir būtisks process, lai veiktu augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanu. Akreditācijas process balstās gan uz iekšējo, gan ārējo kontroli, proti, būtiska loma ir augstskolas pašnovērtēšanās procesam un ziņojumam, kā arī neatkarīgu ekspertu vērtējumam.

Grozījumi „Augstskolu likumā” (06.04.2006.) nosaka, ka valsts augstskolām ir atvasinātās publiskās personas statuss, kas veicina augstskolu patstāvību un modernizāciju, vienlaicīgi netieši veicinot izglītības kvalitātes pieaugumu.

3.3.4. Latvijā ir nepietiekams studējošo skaits dabaszinātnēs, inženierzinātnēs un tehnoloģijās. Salīdzinot ar ES vidējiem rādītājiem, Latvijā tikai 5,2% no kopējā augstskolu studentu skaita (no valsts budžeta finansētajās studiju vietās – 12,5%) studēja dabaszinātņu un matemātikas jomā, kamēr ES vidējais rādītājs 2004.gadā bija 11,8%. Līdz ar to augstākās izglītības jomā tiek plānots palielināt budžeta vietu skaitu dabaszinātnēs, inženierzinātnēs, medicīnas un vides zinātnēs (vismaz 51% no valsts budžeta vietu kopskaita).

3.4. Profesionālās izglītības un apmācības, pieaugušo izglītības sistēmas attīstība

3.4.1. Lai uzlabotu profesionālās izglītības un pieaugušo izglītības kvalitāti un pievilcīgumu, tika noteikti šādi uzdevumi:

- izveidot papildu nodarbību kompleksu audzēkņiem ar sliktām zināšanām vispārīzglītojošos mācību priekšmetos un vājām pamatprasmēm;
- veikt profesionālās orientācijas pasākumus potenciālajiem reflektantiem un adaptācijas pasākumus 1.kursa audzēkņiem;
- izstrādātas jaunas vai pilnveidotas esošās profesionālās izglītības programmas;
- uzlabot profesionālās izglītības satura izstrādes procesu, īpaši uzsverot profesiju standartu ekspertīzi;
- palielināt rajona pašvaldību un plānošanas reģionu un darba devēju līdzdalību un atbildību profesionālās izglītības pieejamības nodrošināšanā;
- veicināt izglītības institūciju sadarbību ar darba devēju organizācijām, t.sk. paaugstināt reģionālo trīspusējo sadarbības padomju darbības efektivitāti;
- nodrošināt teritoriālo bāzes vietu izveidošanu mācību prakšu īstenošanai;
- palielināt valsts budžeta līdzekļus mācību grāmatu un metodisko materiālu iegādei profesionālās izglītības iestādēs.

Šajā jomā tika panākti sekojošie darbības rezultāti:

- īstenoti profesionālās orientācijas pasākumi potenciālajiem reflektantiem un adaptācijas pasākumi 1.kursu audzēkņiem;
- īstenotas jaunas vai pilnveidotas profesionālās izglītības programmas;
- mācību satura izstrādē un profesiju standartu ekspertīzē iesaistās darba devēji;
- izveidots fonds, kas atbalsta darba devēju iesaisti profesionālo studiju programmu īstenošanā.
- efektīvi darbojas Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējā sadarbības apakšpadome un reģionālās trīspusējās sadarbības padomes, tādējādi stiprinot sadarbību ar darba devēju;
- nodrošināta mācību prakšu īstenošana visos reģionos;
- palielināti valsts budžeta līdzekļi mācību grāmatu un metodisko materiālu iegādei profesionālās izglītības iestādēs;
- palielinātas iedzīvotāju iespējas iegūt izglītību neklātienēs formā;
- izstrādātas jaunas pieaugušo, t.sk. neformālās izglītības programmas;
- izstrādāta metodika neformālā veidā iegūto zināšanu un profesionālo prasmju novērtēšanai un iespējamai kredītpunktu piešķiršanai;
- izstrādātas pieaugušo izglītības pasniedzēju sagatavošanas programmas.

3.4.2. Latvijā ir paredzēts turpināt profesionālās izglītības programmu satura aktualizēšanu atbilstoši darba tirgus prasībām, veicināt izglītības iestāžu un darba devēju sadarbību. Plānots izstrādāt pirmā, otrā un trešā līmeņa profesiju standartus un tiem atbilstošas izglītības programmas, kā arī pilnveidot šo programmu un profesionālās izglītības iestāžu akreditāciju. Bija jāpilnveido centralizēto eksāmenu sistēma profesionālajā izglītībā.

Ik gadu palielinājās to profesiju skaits, kurām tiek izveidots vienots centralizēto profesionālās kvalifikācijas eksāmenu saturs. Stiprinot sadarbību ar darba devēju un nozaru asociācijām, profesionālās kvalifikācijas eksāmenos iesaistījās liels skaits uzņēmumu

darbinieku. Profesiju standartu izstrāde tika organizēta darba tirgū pieprasītām profesijām. Profesiju standartu reģistrā no 1. līdz 5.kvalifikācijas līmenim iekļauts 301 profesiju standarts. Eiropas Sociālā fonda 3.1.5.1. nacionālās programmas „Darba tirgus pētījumi” ietvaros Labklājības ministrija plāno veikt plaša spektra pētījumus, tai skaitā arī par absolventu turpmākām gaitām darba dzīvē. Rezultāti būs pieejami 2007.gada beigās.

3.4.3. Latvijā tiek īstenota augstākās izglītības konkurētspējas uzlabošana un piekļuves paplašināšana augstākajai un tālākizglītībai. Tiek arī paplašināta profesionālās izglītības pieejamība. Mācību iestādēs tiek īstenoti pasākumi profesionālās orientācijas un karjeras izvēlei. IZM ir uzsākusi īstenot Eiropas Savienības struktūrfondu nacionālās programmas projektu “Atbalsts profesionālās orientācijas un karjeras izglītības ieviešanai izglītības sistēmā”. Reģionālā skatījumā profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu skaita procentuālais sadalījums aptuveni atbilst attiecīgā reģiona pamatskolu absolventu skaita sadalījumam: Kurzemē – 14,4/15,0; Zemgalē – 11,0/13,7; Vidzemē – 11,1/11,6; Rīgā – 45,0/44,0; Latgalē – 18,6/15,7

Lai mazinātu teritoriālās sociāli ekonomiskās atšķirības starp reģioniem un jauniešu migrācijas plūsmu uz Rīgas profesionālās izglītības iestādēm, Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzekļi tiek sadalīti atbilstoši pamatskolu absolventu skaitam attiecīgajā reģionā.

3.4.4. Latvijā tiek īstenota pedagogu izglītības un tālākizglītības sistēmas pilnveidošana. Lai veicinātu pedagogu tālākizglītības programmu atbilstību izglītības satura un bilingvālās izglītības reformu prasībām, ik gadu tika saskaņotas aptuveni 300 tālākizglītības programmas. Izstrādātas 18 pedagogu tālākizglītības programmas par pamatizglītības satura reformas īstenošanu un 6 tālākizglītības programmas pedagogu tālākizglītētājiem/multiplikatoriem, kas organizē kursus pamatizglītības skolotājiem atbilstoši jauno standartu prasībām. Izglītības un zinātnes ministrija ir uzsākusi īstenot Eiropas Savienības struktūrfondu nacionālās programmas projektu “Pedagogu tālākizglītības metodiskā tīkla un nodrošinājuma izveide”.

Pedagogu izglītības un tālākizglītības sistēmas uzlabošanas jomā tika noteikti šādi uzdevumi:

- pilnveidot pedagogisko studiju programmu saturu atbilstoši spēkā esošajiem pamatizglītības un vidējās izglītības standartiem;
- paplašināt īso otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības uz augstākās pedagogiskās izglītības vai bakalaura grāda zinātnes nozarē bāzes programmu piedāvājumu, nodrošinot kvalifikāciju vairākos mācību priekšmetos;
- pilnveidot pedagogu studiju kreditēšanas sistēmu valsts prasībām atbilstošu pedagogu nodrošināšanai;
- motivēt augstskolu beidzējus strādāt par dabaszinātņu, mājturības, svešvalodu skolotājiem, dzēšot studiju kredītu;
- veicināt doktorantūras attīstību, lai sagatavotu bāzi gados jaunāka akadēmiskā personāla piesaistei augstākās izglītības iestādēs;
- izveidot pedagogu un sabiedrības vajadzībām atbilstošu pedagogu tālākizglītības sistēmu;
- no valsts budžeta finansēt pedagogu 36 stundu kursus reizi trijos gados;
- izstrādāt interešu izglītības pedagogu studiju un tālākizglītības programmas, normatīvajos aktos noteikt atbilstošas prasības interešu izglītības pedagogiem;
- izstrādāt neformālās izglītības pedagogu izglītošanas programmas;
- turpināt pedagogu apmācību darbam ar jaunajām informācijas tehnoloģijām;
- izglītot izglītības iestādēs strādājošos par vardarbības pret bērnu atpazīšanu, iejaukšanās iespējām un negatīvajām sekām;
- izstrādāt tālākizglītības programmas vērtībizglītības, pilsoniskās un tikumiskās audzināšanas īstenošanai vispārīzglītojošās iestādēs, klašu audzinātāju darba pilnveidošanai;

- sagatavot tālākizglītotājus/multiplikatorus vērtībizglītībā.

Šajā jomā tika panākti sekojošie rezultāti:

- pedagoģisko studiju programmu saturs atbilst spēkā esošajiem pamatzglītības un vidējās izglītības standartiem;
- pedagogiem ir iespēja iegūt kvalifikāciju vairākos mācību priekšmetos;
- augstskolās nodrošinātas pedagoga kvalifikācijas ieguves iespējas vairākos mācību priekšmetos;
- kredītu procentu segšana par izsniegto studiju kredītu skolotājiem: no studiju kredīta ņēmējiem, kas pabeiguši studijas 2004.gadā, 11% ir skolotāji;
- dzēsti studiju kredīti skolotājiem: 2006.g. – Ls 112; 2007.–2010.g. – Ls 200;
- sagatavota bāze gados jaunāka akadēmiskā personāla piesaistei augstākās izglītības iestādēs;
- pilnveidota pedagogu tālākizglītības organizatoriskā sistēma, lai koordinētu izglītības sistēmai atbilstošu tālākizglītības programmu pilnveidi;
- veicināta jaunu, efektīvu, mūsdienīgu un kvalitatīvu tālākizglītības programmu izstrāde, to īstenošanas efektivitātes izvērtēšana un uzlabošana pedagogu tālākizglītības sistēmas ilgtspējai;
- no valsts budžeta katram pedagogam tiek finansēti 36 stundu kursi reizi trijos gados;
- izstrādātas un tiek īstenotas interešu izglītības pedagogu studiju un tālākizglītības programmas, normatīvajos aktos noteiktas atbilstošas prasības interešu izglītības pedagogiem;
- neformālās izglītības aspekts ir iekļauts pedagogu sagatavošanā un apmācībā;
- pedagogi izglītojas darbam ar informācijas un komunikāciju tehnoloģijām;
- pedagogi ir izglītoti šādos jautājumos: saskarsmes veidošana un kontaktu dibināšana ar vardarbībā cietušiem bērniem, sadarbības pilnveidošana starp psihologu un pedagogu, kas ikdienā strādā ar vardarbībā cietušiem bērniem, svarīgākie normatīvie akti bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- izstrādātas un tiek īstenotas klases audzinātāju tālākizglītības programmas;
- sagatavoti multiplikatori vērtībizglītības īstenošanai.

3.4.5. Latvijā tiek plānots palielināt sociālo partneru lomu, lai veicinātu to iesaistīšanos valsts pasūtījuma noteikšanā profesionālajai izglītībai atbilstoši teritoriālajam pieprasījumam. Lai veicinātu sadarbību ar sociālajiem partneriem, izveidotas Reģionālās profesionālās izglītības un nodarbinātības padomes Kurzemē, Dienvidlatgalē, Vidzemē un Zemgalē un izstrādāti RPINP darba plāni, kas apstiprināti Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomē. Darba devēji ir iesaistījušies profesiju standartu izstrādē un ekspertīzē, profesionālās izglītības kvalitātes novērtēšanā izglītības programmu un iestāžu akreditācijas, profesionālās kvalifikācijas eksāmenu komisijās.

3.4.6. Latvijā notiek piekļuves un iespēju veicināšana mācīšanās jomā nelabvēlīgā situācijā esošajām personām. Audzēkņiem ar sliktām zināšanām vispārīzglītojošos mācību priekšmetos nodrošinātas papildu nodarbības, paaugstinot audzēkņu motivāciju mācīties. Šajā jomā tiek noteikti šādi mērķi:

- ieviest profesionālās izglītības programmas ar pedagoģisko korekciju izglītojamajiem ar zemu priekšzināšanu līmeni;
- uzlabot profesionālās izglītības audzēkņu sociālos apstākļus, palielinot stipendijas vidēji līdz 20 latiem mēnesī.

Pieaug audzēkņu īpatsvars, kas mācās profesionālās vidējās izglītības programmās (t.i., iegūst 3.līmeņa profesionālo kvalifikāciju un vidējo izglītību, kas ļauj turpināt izglītību augstākās izglītības pakāpē). Tomēr progresu šajā virzienā apdraud jauniešu pamatprasmju zems

līmenis pamatizglītības noslēgumā. 2005.gadā profesionālās izglītības iestādēs 647 audzēkņi tika uzņemti ar nepabeigtu pamatizglītību, kā arī liels no profesionālās izglītības iestādēm atskaitīto jauniešu īpatsvars (atbilstoši Lisabonas izglītības stratēģijas un Kopenhāgenas procesa mērķiem atskaitīto audzēkņu īpatsvaram profesionālās izglītības programmās 2010.gadā jābūt mazākam par 10 procentiem). Latvijā atskaitīto audzēkņu īpatsvars pēdējo četru gadu laikā nav mainījies – 12,9 %, neskaitot audzēkņus, kuri pārtraukuši mācības slimības dēļ.

Tika panākti sekojošie rezultāti attiecīgā jomā:

- izstrādātas pedagoģiskās korekcijas programmas un mācību metodiskie līdzekļi to īstenošanai.
- profesionālās izglītības iestāžu audzēkņiem palielinātas stipendijas;
- jauniešiem no sociālā riska grupām, kas mācās profesionālās izglītības iestādēs, segti dienesta viesnīcu pakalpojumi;
- izstrādātas papildus vispārējās izglītības un profesionālās izglītības programmas īstenošanai ieslodzījuma vietās;
- nodrošinātas izglītības iespējas bēgļu un patvēruma meklētāju statusu ieguvušo un viesstrādnieku bērniem obligātās izglītības ieguves vecumā;
- pedagogi apmācīti darbam ar dažādām mērķauditorijām;
- izglītības iestādēs ir pieejami atbalsta personāla pakalpojumi atbilstoši skolēnu vajadzībām;
- nodrošināta preventīva darbība sociālās atstumtības riska mazināšanai un iekļaujošas izglītības attīstībai.

3.4.7. Īstenojot Latvijas izaugsmes modeli, izglītības attīstības politikas centrā ir cilvēks, kuram ir iespējas iegūt izglītību mūža garumā. Mūžizglītības kontekstā tiek izvirzīti vairāki mērķi, kas ir aktuāli visiem iedzīvotājiem atkarībā no viņu vecuma, dzīvesvietas, sociālās piederības, kā arī atbilst katra indivīda interesēm, spējām un tautsaimniecības attīstības vajadzībām.

Mūžizglītības principa ieviešanas sekmēšanai ir veikti šādi pasākumi:

- strādājošo skaita palielināšana, kas mācās ar darba devēju atbalstu;
- noteikts pieaugušo izglītības atbalsta institūciju statuss, funkcijas, finansējums;
- palielinājies valsts pasūtīto augstākās un tālākizglītības programmu skaits/studējošo skaits, kas nodrošina pieaugušo izglītības speciālistu sagatavošanu;
- palielinājies valsts pasūtījums pieaugušo mācību līdzekļu izstrādei un ražošanai;
- pastāv starpnozaru institūcijas pieaugušo izglītības pieprasījuma, piedāvājuma plānošanai un finansēšanas koordinācijai, tai skaitā piesaistot un īstenojot investīciju projektus;
- izveidota Finanšu atbalsta sistēma darba devējiem un darba ņēmēju organizācijām, kas nodrošina strādājošo mācības.

Valsts sekretārs

M.Gruškevics